

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

«02» вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕФЕКТОЛОГІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Спеціальність 053 «Психологія»

Розробник програми:

В.о. завідувача кафедри психології

Гарант освітньої програми

Директор медичного інституту

В.о. начальника НМВ

Лисенкова І.П.

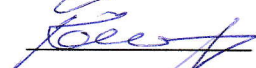
Каневський В.І.

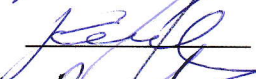
Каневський В.І.

Грищенко Г.В.

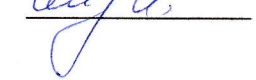
Калініченко В.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Дефектологія та реабілітаційна психологія	
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Спеціальність	053 Психологія	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Психологія	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	II	
Навчальний рік	2019-2020	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	3, 4	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	9 кредитів / 270 годин	
Структура курсу: – лекції – групові заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	33 год	
	66 год	
	171 год	
Відсоток аудиторного навантаження	37 %	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	залік	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

В сучасній загальній та спеціальній педагогіці декларується положення про необхідність раннього виявлення і подолання порушень у психофізичному розвитку дитини. Це має виключно важливе значення для формування особистості дитини, для підготовки її до шкільного навчання. Студентам, майбутнім дошкільним педагогам, вихователям необхідно мати уявлення про всі основні види порушень психофізичного розвитку, і, в першу чергу, – інтелектуальні, мовленнєві, про причини їх виникнення, а також про шляхи їх подолання та корекції. Саме це в сутності можна визначити як основу корекційних, а у їх складі – логопедичних, знань.

Мета курсу – озброїти студентів сучасними знаннями корекційної педагогіки і психології; допомогти студентам, майбутнім спеціалістам у галузі дошкільної освіти, на основі активної самостійної роботи систематизувати, уточнювати та поширювати свої знання з основ дефектології та логопедії, засвоїти

прийоми виявлення, корекції та попередження порушень психофізичного розвитку.

Основним завданням курсу є: надання студентам достовірних знань в галузі дефектології, уявлень про основні категорії дітей з особливостями психофізичного розвитку, про психолого-педагогічні діагностичні заходи, про специфіку навчання та виховання дітей різних категорій, про основні типи закладів для цих категорій дітей.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНЦІЇ:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну дію відповідно до запиту.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (ПР):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1.	Дефектологія як наука.	2	4	11
2.	Історія становлення дефектології.	4	8	17
3.	Причини та закономірності психічного дизонтогенезу.	2	4	11
4.	Олігофренопедагогіка як наука.	2	4	11
5.	Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.	2	4	11
6.	Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю.	3	6	11
7.	Загальна характеристика тифлопедагогіки	2	4	11
8.	Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зорового аналізатора.	2	4	11
9.	Сурдопедагогіка як розділ корекційної педагогіки.	2	4	11
10.	Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора.	2	4	11
11.	Діти з порушеннями поведінки.	2	4	11
12.	Особливості розвитку дітей із раннім дитячим аутизмом.	2	4	11

13.	Логопедія як наука і навчальна дисципліна.	2	4	11
14.	Науково-теоретичні основи логопедії.	2	4	11
15.	Сучасні методи психолого-педагогічної корекції дітей.	2	4	11
	Всього за курсом	33	66	171

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1.	Тема 1. Дефектологія як наука. 1) Дефектологія як наука. Предмет, об'єкт, мета та завдання дефектології. 2) Зв'язок дефектології з іншими науками. 3) Принципи та методи дефектології.
2.	Тема 2. Історія становлення дефектології. 1) Розвиток дефектології з Античності і до XIX століття. 2) Розвиток дефектології у XIX столітті.
3.	Тема 3. Історія становлення дефектології (продовження). 1) Становлення дефектології у 1900-1950 роках. 2) Дефектологія з 1960-х років по теперішній час.
4.	Тема 4. Причини та закономірності психічного дизонтогенезу. 1) Причини дитячого дизонтогенезу. 2) Закономірності психічного дизонтогенезу. 3) Види дизонтогенезу людини.
5.	Тема 5. Олігофренопедагогіка як наука. 1) Олігофренопедагогіка як наука. 2) Історія становлення олігофренопедагогіки. 3) Зв'язок олігофренопедагогіки з іншими науками.
6.	Тема 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку. 1) Класифікація та психолого-педагогічні особливості дітей із затримкою психічного розвитку. 2) Особливості навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку. 3) Характеристика допоміжних шкіл для дітей із затримкою психічного розвитку.
7.	Тема 7. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю. 1) Класифікація та психолого-педагогічні особливості дітей з розумовою відсталістю. 2) Особливості навчання та виховання дітей з розумовою відсталістю. 3) Характеристика допоміжних шкіл для дітей з розумовою відсталістю
8.	Тема 8. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю (продовження). 1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з розумовою відсталістю. 2) Особливості роботи психолога з дітьми з розумовою відсталістю.
9.	Тема 9. Загальна характеристика тифлопедагогіки. 1) Тифлопедагогіка як наука. 2) Історія становлення тифлопедагогіки. 3) Зв'язок тифлопедагогіки з іншими науками.

10.	Тема 10. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зорового аналізатора. 1) Психолого-педагогічні особливості дітей з вадами зору. 2) Особливості навчання та виховання дітей з вадами зору. 3) Характеристика допоміжних шкіл для дітей з порушеннями зорового аналізатора.
11.	Тема 11. Сурдопедагогіка як розділ дефектології. 1) Загальна характеристика сурдопедагогіки. 2) Історія становлення сурдопедагогіки. 3) Міжпредметні зв'язки сурдопедагогіки.
12.	Тема 12. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора. 1) Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора. 2) Особливості навчання та виховання дітей з вадами слуху.
13.	Тема 13. Діти з порушеннями поведінки. 1) Загальна характеристика поняття «порушення поведінки». 2) Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями поведінки.
14.	Тема 14. Особливості розвитку дітей із раннім дитячим аутизмом. 1) Загальна характеристика поняття «ранній дитячий аутизм». 2) Психолого-педагогічна характеристика дітей із раннім дитячим аутизмом.
15.	Тема 15. Логопедія як наука і навчальна дисципліна. 1) Логопедія як наука. Предмет, об'єкт, мета і завдання логопедії. 2) Зв'язок логопедії з іншими науками.
16.	Тема 16. Науково-теоретичні основи логопедії. 1) Принципи логопедії як науки. 2) Методи логопедії як науки. 3) Актуальні проблеми сучасної логопедії.
17.	Тема 17. Сучасні методи психолого-педагогічної корекції дітей. 1) Психолого-педагогічні основи і діагностика сімейного виховання: принципи, функції, задачі. 2) Неблагополучна сім'я як фактор життєвого ризику дітей. 3) Помилки виховання, що впливають на формування невротичних відхилень в дітей.

4.2. План групових занять

№	Тема заняття / план
1.	Тема 1. Дефектологія як наука. 1) Дефектологія як наука. Предмет, об'єкт, мета та завдання дефектології. 2) Зв'язок дефектології з іншими науками. 3) Актуальні проблеми сучасної дефектології.
2.	Тема 2. Дефектологія як наука (продовження). 1) Принципи дефектології як науки. 2) Методи дефектології. 3) Уніфікація категоріального апарату дефектології.
3.	Тема 3. Історія становлення дефектології. 1) Розвиток дефектології в епоху Античності. 2) Розвиток дефектології в епоху Середньовіччя.
4.	Тема 4. Історія становлення дефектології (продовження). 1) Дефектологія часів Нового часу. 2) Розвиток дефектології у XIX столітті.
5.	Тема 5. Історія становлення дефектології (продовження).

	<p>1) Започаткування дефектології в період I половини XX століття.</p> <p>2) Внесок Л.С. Виготського та О.Р. Лурія у становлення дефектології як науки.</p>
6.	<p>Тема 6. Історія становлення дефектології (продовження).</p> <p>1) Розквіт дефектологія з 1960-х років і до кінця XX століття.</p> <p>2) Нова віха розвитку дефектології як науки у період незалежності України.</p>
7.	<p>Тема 7. Причини та закономірності психічного дизонтогенезу.</p> <p>1) Причини дитячого дизонтогенезу.</p> <p>2) Закономірності психічного дизонтогенезу.</p>
8.	<p>Тема 8. Причини та закономірності психічного дизонтогенезу (продовження).</p> <p>1) Види дизонтогенезу людини.</p> <p>2) Поняття «дизонтогенезу» за В.В. Лебединським.</p>
9.	<p>Тема 9. Олігофренопедагогіка як наука.</p> <p>1) Олігофренопедагогіка як наука.</p> <p>2) Історія становлення олігофренопедагогіки.</p> <p>3) Зв'язок олігофренопедагогіки з іншими науками.</p>
10.	<p>Тема 10. Олігофренопедагогіка як наука (продовження).</p> <p>1) Понятійно-категоріальний апарат олігофренопедагогіки.</p> <p>2) Основні проблеми сучасної олігофренопедагогіки.</p>
11.	<p>Тема 11. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.</p> <p>1) Класифікація та психолого-педагогічні особливості дітей із затримкою психічного розвитку.</p> <p>2) Особливості навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку.</p> <p>3) Характеристика допоміжних шкіл для дітей із затримкою психічного розвитку.</p>
12.	<p>Тема 12. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку (продовження).</p> <p>1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми із ЗПР.</p> <p>2) Особливості роботи психолога з дітьми із затримкою психічного розвитку.</p>
13.	<p>Тема 13. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю.</p> <p>1) Класифікація та психолого-педагогічні особливості дітей з розумовою відсталістю.</p> <p>2) Особливості навчання та виховання дітей з розумовою відсталістю.</p> <p>3) Характеристика допоміжних шкіл для дітей з розумовою відсталістю.</p>
14.	<p>Тема 14. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю (продовження).</p> <p>1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з розумовою відсталістю.</p> <p>2) Особливості роботи психолога з дітьми з розумовою відсталістю.</p>
15.	<p>Тема 15. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю (продовження).</p> <p>1) Можливості створення інклюзивного освітнього середовища з дітьми з інтелектуальними порушеннями.</p> <p>2) Особливості роботи спеціалістів інклюзивно-ресурсного центру з дітьми з інтелектуальними порушеннями.</p>
16.	<p>Тема 16. Загальна характеристика тифлопедагогіки.</p> <p>1) Тифлопедагогіка як наука.</p> <p>2) Історія становлення тифлопедагогіки.</p> <p>3) Зв'язок тифлопедагогіки з іншими науками.</p>
17.	<p>Тема 17. Загальна характеристика тифлопедагогіки (продовження).</p>

	<p>1) Понятійно-категоріальний апарат тифлопедагогіки.</p> <p>2) Основні проблеми сучасної тифлопедагогіки.</p>
18.	<p>Тема 18. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зорового аналізатора.</p> <p>1) Психолого-педагогічні особливості дітей з вадами зору.</p> <p>2) Особливості навчання та виховання дітей з вадами зору.</p> <p>3) Характеристика допоміжних шкіл для дітей з порушеннями зорового аналізатора.</p>
19.	<p>Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зорового аналізатора (продовження).</p> <p>1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з вадами зору.</p> <p>2) Особливості роботи психолога з дітьми з вадами зору.</p>
20.	<p>Тема 20. Сурдопедагогіка як розділ дефектології.</p> <p>1) Загальна характеристика сурдопедагогіки.</p> <p>2) Історія становлення сурдопедагогіки.</p> <p>3) Міжпредметні зв'язки сурдопедагогіки.</p>
21.	<p>Тема 21. Сурдопедагогіка як розділ дефектології (продовження).</p> <p>1) Понятійно-категоріальний апарат сурдопедагогіки.</p> <p>2) Основні проблеми сучасної сурдопедагогіки.</p>
22.	<p>Тема 22. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора.</p> <p>1) Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора.</p> <p>2) Особливості навчання та виховання дітей з вадами слуху.</p>
23.	<p>Тема 23. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора (продовження).</p> <p>1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з вадами слуху.</p> <p>2) Особливості роботи психолога з дітьми з вадами слуху.</p>
24.	<p>Тема 24. Діти з порушеннями поведінки.</p> <p>1) Загальна характеристика поняття «порушення поведінки».</p> <p>2) Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями поведінки.</p>
25.	<p>Тема 25. Діти з порушеннями поведінки (продовження).</p> <p>1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з порушеннями поведінки.</p> <p>2) Особливості роботи психолога з дітьми з порушеннями поведінки.</p>
26.	<p>Тема 26. Особливості розвитку дітей із раннім дитячим аутизмом.</p> <p>1) Загальна характеристика поняття «ранній дитячий аутизм».</p> <p>2) Психолого-педагогічна характеристика дітей із раннім дитячим аутизмом.</p>
27.	<p>Тема 27. Особливості розвитку дітей із раннім дитячим аутизмом (продовження).</p> <p>1) Роль психолога в корекційно-розвивальній роботі з дітьми із раннім дитячим аутизмом.</p> <p>2) Особливості роботи психолога з дітьми із раннім дитячим аутизмом.</p>
28.	<p>Тема 28. Логопедія як наука і навчальна дисципліна.</p> <p>1) Логопедія як наука. Предмет, об'єкт, мета і завдання логопедії.</p> <p>2) Зв'язок логопедії з іншими науками.</p>
29.	<p>Тема 29. Логопедія як наука і навчальна дисципліна (продовження).</p> <p>1) Історія становлення логопедії як науки до 1960 року XX століття.</p> <p>2) Історія становлення логопедії як науки з 1960-х років XX століття.</p>
30.	<p>Тема 30. Науково-теоретичні основи логопедії.</p> <p>1) Принципи логопедії як науки.</p> <p>2) Методи логопедії як науки.</p>

	3) Актуальні проблеми сучасної логопедії.
31.	Тема 31. Науково-теоретичні основи логопедії (продовження). 1) Понятійно-категоріальний апарат логопедії. 2) Основні проблеми сучасної логопедії.
32.	Тема 32. Сучасні методи психолого-педагогічної корекції дітей. 1) Психолого-педагогічні основи і діагностика сімейного виховання: принципи, функції, задачі. 2) Неблагополучна сім'я як фактор життєвого ризику дітей. 3) Помилки виховання, що впливають на формування невротичних відхилень в дітей.
33.	Тема 33. Сучасні методи психолого-педагогічної корекції дітей (продовження). 1) Методи психологічної корекції дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. 2) Методи психологічної корекції дітей з проявами шкільної дезадаптації. 3) Методи психологічної корекції дітей з проявами агресивності та деліквентної поведінки.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Дисципліна «Дефектологія та реабілітаційна психологія» викладається студентам протягом двох семестрів. За кожен семестр студент окремо має набрати по 100 балів, тому самостійна робота буде різною в різних семестрах. Під час вивчення дисципліни студенти отримують бали за такі види робіт у III семестрі:

1. Відповіді на групових заняттях.
2. Підготовка презентації до одного з групових занять (за вибором студента)

1. Відповіді на групових заняттях. Всього для студентів *денної форми*, навчальним планом передбачено 15 групових занять. Відповідь на кожному семінарі оцінюється максимум в 4 бали, в результаті працюючи плідно протягом семестру, студент має змогу отримати **60 балів**.

2. Підготовка презентації до одного з групових занять (за вибором студента). Захист презентації передбачає презентацію повного змісту теми групового заняття у форматі Power Point. Захист здійснюється в усній формі на груповому занятті (10 хв.). Оцінюється повнота та наглядність презентації. За даний вид роботи студенти отримують до **10 балів**.

Під час вивчення дисципліни студенти отримують бали за такі види робіт у IV семестрі:

1. Відповіді на групових заняттях.
2. Підготовка словника з дисципліни.

1. Відповіді на групових заняттях. Всього для студентів *денної форми*, навчальним планом передбачено 18 групових занять. Відповідь на кожному семінарі оцінюється максимум в 3 бали, в результаті працюючи плідно протягом семестру, студент має змогу отримати **54 бали**.

2. Підготовка словника з дисципліни. Студент готує словник з дисципліни «Дефектологія та реабілітаційна психологія» самостійно обираючи терміни за різноманітними словниками та довідковою літературою. За даний вид роботи студенти отримують до **6 балів**.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Освітній процес повністю забезпечується наявністю навчально-методичного комплексу дисципліни «Дефектологія та реабілітаційна психологія».

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

Для оцінки знань, умінь і навичок студентів при вивченні даного курсу використовуються наступні методи контролю: фронтальне опитування, письмове опитування, практичні заняття, модульні контрольні роботи, творчі завдання, реферати.

5. Проміжний контроль

Питання до заліку:

1. Дефектологія як наука.
2. Предмет, об'єкт, мета і завдання дефектології.
3. Охарактеризуйте основні поняття дефектології.
4. Міжпредметні зв'язки дефектології.
5. Основні напрямки в сучасній дефектології.
6. Принципи і методи дефектології.
7. Актуальні проблеми сучасної дефектології.
8. Історія становлення дефектології як науки.
9. Причини дитячого дизонтогенезу.
10. Закономірності психічного дизонтогенезу.
11. Види дизонтогенезу людини.
12. Параметри дизонтогенезу за В.В. Лебединським.
13. Поняття «аномальні діти» за Л.С. Виготським.
14. Характеристика законодавства щодо регулювання життєдіяльності людей з обмеженою життєдіяльністю.

15. Психолого-педагогічні особливості дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
16. Характеристика дітей з вадами розвитку дошкільного віку.
17. Основні завдання виховного процесу дітей з відхиленнями в розвитку.
18. Дайте визначення поняття «аномальна дитина». Види порушень у дітей.
19. Принципи і організація комплектування спеціальних установ для аномальних дітей.
20. Специфіка роботи педагогів-дефектологів в системі закладів для аномальних дітей.
21. Характеристика спеціальних установ для дітей з відхиленням у розвитку.
22. Особливості процесу навчання аномальних дітей.
23. Особливості корекційно-виховної роботи в спеціальній школі.
24. Загальна характеристика дитячих аномалій.
25. Характеристика спеціальних дошкільних установ для аномальних дітей.
26. Діти зі складним дефектом.
27. Абілітація, компенсація і корекція відхилень розвитку.
28. Дайте характеристику первинного та вторинного дефекту.
29. Вчення Л.С. Виготського про структуру дефекту.
30. Навчання та виховання дітей з комбінованими дефектами.
31. Особливості та форми роботи з батьками аномальних дітей.
32. Сутність державного підходу до суспільного виховання аномальних дітей.
33. Тифлопедагогіка як наука.
34. Історія становлення тифлопедагогіки.
35. Психолого-педагогічні особливості дітей з вадами зору.
36. Особливості навчання та виховання дітей з вадами зору.
37. Характеристика допоміжних шкіл для дітей з порушеннями зорового та слухового аналізатора.
38. Причини порушень зору.
39. Класифікація дітей з порушеннями зору.
40. Особливості психічного розвитку дітей з вадами зору.
41. Вплив порушень зору на особливості розвитку дитини.
42. Індивідуальний підхід і соціальна допомога дітям з незначними вадами зору.
43. Загальна характеристика слабозорих дітей.
44. Особливості навчання та виховання слабозорих дітей.
45. Розвиток інтелекту у дітей з порушеннями зору.
46. Особливості розвитку мовлення у сліпих та слабозорих дітей.
47. Олігофренопедагогіка як наука.
48. Історія становлення олігофренопедагогіки.
49. Етіологія та класифікація олігофреній.
50. Психолого-педагогічні особливості дітей з інтелектуальними порушеннями.
51. Особливості навчання та виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.
52. Характеристика допоміжних шкіл для дітей з інтелектуальними порушеннями.
53. Класифікація дітей з інтелектуальними порушеннями.

54. Навчання та виховання розумово відсталих дітей.
55. Загальна характеристика поняття «інтелектуальний розвиток».
56. Психологічні особливості дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
57. Загальна характеристика поняття «затримка психічного розвитку».
58. Психолого-педагогічні особливості дітей із ЗПР.
59. Особливості навчання і виховання дітей із ЗПР.
60. Загальна характеристика поняття «розумова відсталість».

6. Підсумковий контроль

Питання до екзамену:

1. Дефектологія як наука.
2. Предмет, об'єкт, мета і завдання дефектології.
3. Охарактеризуйте основні поняття дефектології.
4. Міжпредметні зв'язки дефектології.
5. Основні напрямки в сучасній дефектології.
6. Принципи і методи дефектології.
7. Актуальні проблеми сучасної дефектології.
8. Історія становлення дефектології як науки.
9. Причини дитячого дизонтогенезу.
10. Закономірності психічного дизонтогенезу.
11. Види дизонтогенезу людини.
12. Параметри дизонтогенезу за В.В. Лебединським.
13. Поняття «аномальні діти» за Л.С. Виготським.
14. Характеристика законодавства щодо регулювання життєдіяльності людей з обмеженою життєдіяльністю.
15. Психолого-педагогічні особливості дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
16. Характеристика дітей з вадами розвитку дошкільного віку.
17. Основні завдання виховного процесу дітей з відхиленнями в розвитку.
18. Дайте визначення поняття «аномальна дитина». Види порушень у дітей.
19. Принципи і організація комплектування спеціальних установ для аномальних дітей.
20. Специфіка роботи педагогів-дефектологів в системі закладів для аномальних дітей.
21. Характеристика спеціальних установ для дітей з відхиленням у розвитку.
22. Особливості процесу навчання аномальних дітей.
23. Особливості корекційно-виховної роботи в спеціальній школі.
24. Загальна характеристика дитячих аномалій.
25. Характеристика спеціальних дошкільних установ для аномальних дітей.
26. Діти зі складним дефектом.
27. Абілітація, компенсація і корекція відхилень розвитку.
28. Дайте характеристику первинного та вторинного дефекту.
29. Вчення Л.С. Виготського про структуру дефекту.
30. Навчання та виховання дітей з комбінованими дефектами.
31. Особливості та форми роботи з батьками аномальних дітей.

32. Сутність державного підходу до суспільного виховання аномальних дітей.
33. Тифлопедагогіка як наука.
34. Історія становлення тифлопедагогіки.
35. Психолого-педагогічні особливості дітей з вадами зору.
36. Особливості навчання та виховання дітей з вадами зору.
37. Характеристика допоміжних шкіл для дітей з порушеннями зорового та слухового аналізатора.
38. Причини порушень зору.
39. Класифікація дітей з порушеннями зору.
40. Особливості психічного розвитку дітей з вадами зору.
41. Вплив порушень зору на особливості розвитку дитини.
42. Індивідуальний підхід і соціальна допомога дітям з незначними вадами зору.
43. Загальна характеристика слабозорих дітей.
44. Особливості навчання та виховання слабозорих дітей.
45. Розвиток інтелекту у дітей з порушеннями зору.
46. Особливості розвитку мовлення у сліпих та слабозорих дітей.
47. Загальна характеристика сурдопедагогіки.
48. Історія становлення сурдопедагогіки.
49. Зв'язок сурдопедагогіки з іншими науками.
50. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слухового аналізатора.
51. Особливості навчання та виховання дітей з вадами слуху.
52. Вплив порушень слуху на особливості розвитку дитини.
53. Індивідуальний підхід і соціальна допомога дітям з незначними вадами слуху.
54. Причини порушень слуху.
55. Особливості психічного розвитку дітей з вадами слуху.
56. Докажіть необхідність ранньої стимуляції мовлення у дітей з порушенням слуху.
57. Загальна характеристика слабочуючих дітей.
58. Особливості психолого-педагогічної роботи зі слабочуючими дітьми.
59. Розвиток інтелекту у дітей з порушенням слуху.
60. Рівень розвитку мовлення у дітей з порушеннями слуху.
61. Олігофренопедагогіка як наука.
62. Історія становлення олігофренопедагогіки.
63. Етіологія та класифікація олігофреній.
64. Психолого-педагогічні особливості дітей з інтелектуальними порушеннями.
65. Особливості навчання та виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.
66. Характеристика допоміжних шкіл для дітей з інтелектуальними порушеннями.
67. Класифікація дітей з інтелектуальними порушеннями.
68. Навчання та виховання розумово відсталих дітей.
69. Загальна характеристика поняття «інтелектуальний розвиток».
70. Психологічні особливості дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
71. Загальна характеристика поняття «затримка психічного розвитку».
72. Психолого-педагогічні особливості дітей із ЗПР.
73. Особливості навчання і виховання дітей із ЗПР.

74. Загальна характеристика поняття «розумова відсталість».
75. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розумовою відсталістю.
76. Особливості навчальних закладів, що займаються дітьми з розумовою відсталістю.
77. Історія розвитку диференціальної діагностики.
78. Проблеми психологічної діагностики ЗПР.
79. Психолого-педагогічне дослідження дітей із ЗПР в умовах спеціального дитячого садка.
80. Діагностика розумової відсталості.
81. Рівень розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
82. Загальна характеристика поняття «порушення поведінки» і «поведінкові розлади».
83. Загальна характеристика психологічних та неврологічних захворювань у дітей дошкільного віку.
84. Особливості навчання і виховання дітей із порушенням поведінки і психічними та неврологічними захворюваннями.
85. Загальна характеристика поняття «ранній дитячий аутизм».
86. Особливості психолого-педагогічного розвитку дітей із раннім дитячим аутизмом.
87. Корекційна робота з дітьми при ранньому дитячому аутизмі.
88. Логопедія як наука.
89. Історія становлення логопедії як науки.
90. Етіологія та класифікація логопедичних порушень.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність - 053 «Психологія»
Навчальна дисципліна – **ДЕФЕКТОЛОГІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Загальна характеристика дитячих аномалій (14 б.).
2. Причини порушень слуху (13 б.).
3. Корекційна робота з дітьми при ранньому дитячому аутизмі (13 б.).

Затверджено на засіданні кафедри психології Протокол № 2 від «23» вересня 2019 р.

В.о. завідувача кафедри психології

Лисенкова І.П.

Упорядник:

Лисенкова І.П.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
III семестр		
1	Відповіді на групових заняттях	60
2	Презентація до групового заняття	10
3	Залік	30
Всього		100
IV семестр		
1	Відповіді на групових заняттях	54
2	Словник з дисципліни	6
3	Екзамен	40
Всього		100

Оцінювання знань студента під час заліку чи екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою, прийнятою у ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка **«Відмінно» - 90-100 балів** ставиться за умов, якщо студент дав лаконічні і ґрунтовні відповіді на всі запропоновані йому питання. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізненні знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані ситуації, посилаючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість відповідних знань для особистого життя та для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами.

Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

Оцінка **«Добре» - 75-89 балів** ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлюваних питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

Оцінка **«Задовільно» - 60-74 балів** виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання, або не відповів на деякі з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалів курсу (знає лише певні теми). Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальність проблеми для сьогодення. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання, або відсутні.

Оцінка «Незадовільно» - 21-60 балів виставляється студенту в разі, коли кожне з питань висвітлено поверхнево, або не висвітленими залишаються більшість питань. В процесі висвітлення питань допущенні значні помилки, студент не знає, або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основні:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейропатопсихологии. – М., 1994.
2. Власова Т.А., Певзнер М.С. О детях с отклонениями в развитии. – М., 1973.
3. Дефектологічний словник / за ред. В.І. Бондаря. – Луганськ, 2003.
4. Зайцева Г.Л. Дактилологія. Жестовый язык. – М., 2002. – 270 с.
5. Коберник Г.Н., Синев В.Н. Введение в специальность “Дефектология”. – К., 1984.
6. Коррекционное обучение как основа личностного развития аномальных дошкольников / Под ред. Носковой Л.П. – М., 1989.
7. Лапшин В.А., Пузанов Б.П. Основы дефектологии. – М., 1991.
8. Сак Т.В. Психолого-педагогічні основи управління учбовою діяльністю учнів із ЗПР у школі інтенсивної педагогічної корекції. – К., 2005.
9. Специальная дошкольная педагогика / Под ред. Стребелевой Е.А. – М., 2000.
10. Спирина И.Ф., Ястребова А.В. Учителю о детях с нарушениями речи. М., 1989.
11. Стадненко Н.М., Обухівська А.Г. Діагностика відхилень у розумовому розвитку. – К., 1999.
12. Тарасун В.В., Хворова Г.І. Концепція РДА. – К., 2004.
13. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А. Логопедическая работа в специальном детском саду. – М., 1987.
14. Хрестоматія по логопедії / За ред. М.К. Шеремет. – К., 2005.
15. Чиркина Т.Б., Филичева Т.Б., Чевелева Н.А. Основы логопедии. – М., 1989.

8.2. Додаткові:

1. Гвоздев А.Н., Вопросы изучения детской речи. – М., 1961.
2. Гриценко Л.І., Обухівська А.Г., Панок В. Психологічна служба та психолого-медико-педагогічні консультації системи освіти України. – К., 2005.
3. Земцова М.И. Учителю о детях с нарушениями зрения. – М., 1973.
4. Конопляста С.Ю. Ринолалія // Педагогіка та методика: спеціальні. – К., 2005.
5. Отбор детей во вспомогательные школы / Под ред. С.Д. Забрамной. – М., 1971.
6. Психологический словарь. – М., 1983.
7. Расстройства речи у детей и подростков / Под ред. С.С.Ляпидевского. – М., 1969.
8. Тарасун В.В. Тесты учебных способностей для 1 кл. // Серия “Учитель и психодиагностика”. – № 3. – К., 1992.
9. Чиркина Г.В. Дети с нарушениями артикуляционного аппарата. – М., 1969.